

ричному вимірі, починаючи від геноциду кримськотатарського народу, здійсненого у часи Другої світової війни, на сьогоднішній день кримськотатарський народ має найбільш розгалужену і законодавчо унормовану систему органів влади і самоорганізації, а також гарантовані державою права. Водночас, удосконалення потребує законодавче забезпечення статусу органів самоорганізації кримських татар – Меджлису та Курултаю, що є вектором подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України щодо гарантії прав кримськотатарського народу у складі Української Держави», від 20 березня 2014 року № 1140-VII URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/1140-18?utm_source=chatgpt.com#Text
2. Климончук В. Й., Юксель Г. З. Політична участь в системі публічної влади України кримськотатарського корінного народу після окупації Криму. Український політико-правовий дискурс. № 20, 2026. URL: <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/578/475>
3. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим URL: <https://ppu.gov.ua/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-29>

Коркач С. О.,

*молодший науковий співробітник науково-дослідного відділу
«Музей Заповіту Т. Г. Шевченка»*

*Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»
м. Переяслав, Україна*

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТУАЛІЗАЦІЇ СПАДЩИНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В СУЧАСНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Сьогодні музейні установи виконують не лише функцію збереження культурної спадщини, але й виступають активними суб'єктами наукової комунікації. Особливого значення це набуває у контексті шевченкознавства, де інтерпретація творчої спадщини Тараса Шевченка потребує постійного наукового осмислення та актуалізації. У цьому аспекті важливим є досвід діяльності Музею Заповіту Т. Г. Шевченка як структурного підрозділу Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Музей Заповіту Т. Г. Шевченка – один із провідних науково-дослідних відділів Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», який активно здійснює науково-дослідницьку, культурно-просвітницьку екскурсійну та інші види діяльності.

Науково-дослідницька діяльність музею спрямована на популяризацію творчої спадщини Тараса Шевченка як ключового чинника формування української національної ідентичності та культурної пам'яті.

Щорічно його працівниками забезпечується широкий спектр ініціатив: наукові зібрання, презентації, виставки творчі зустрічі, мистецькі заходи тощо.

Вагоме місце у роботі музею посідає організація наукових заходів: конференцій, Шевченківських читань, круглих столів, що виступають платформою для фахового обговорення актуальних проблем шевченкознавства та сприяють інтеграції наукової спільноти.

25 листопада 2008 року на базі НІЕЗ «Переяслав» Музеєм Заповіту Т. Г. Шевченка було організовано та проведено III Всеукраїнські Шевченківські читання. У роботі читань взяли участь 30 науковців у доповідях яких були представлені дослідження, що охоплювали різні аспекти творчості Шевченка: від аналізу епістолярію та діалогічної природи текстів до психоаналітичних інтерпретацій та осмислення ролі поета у формуванні національної свідомості.

За результатами III Всеукраїнських читань було опубліковано збірник наукових праць.

Важливим напрямом дослідницької роботи є організація круглих столів, орієнтованих як на науковців, так і на учнівську молодь. Зокрема, круглий стіл «Кобзар у серці України», який відбувся 9 листопада 2010 року сприяв залученню школярів до дослідницької діяльності та формуванню інтересу до творчості поета.

З доповідями виступили учні місцевих загальноосвітніх шкіл: Процько К., Суденко І., Мазоха С., Домарацька А., Загребельна Н., Черненко В., Кутова І. Тематика доповідей охоплювала біблійні мотиви, гендерні аспекти, художню спадщину та світоглядні засади творчості Шевченка.

10 грудня 2015 року до 170-річчя написання «Заповіту» було проведено круглий стіл «Не забудьте пом'янути». Основними напрямами обговорення були: Т. Шевченко й сучасність; творчість Т. Шевченка в період перебування на Київщині; відображення життя та творчості Великого Кобзаря у творах мистецтва; світова велич Т. Г. Шевченка. Обговорення зосереджувалося на питаннях інтерпретації творчості поета, її відображення в мистецтві та значенні для сучасного суспільства.

З доповідями виступили професори Корпанюк М. П., Токмань Г. Л., завідділами Шевченківського національного заповідника Долгіч Н. В., Тарахан В. С., завідувач Яготинського музею «Флігель Тараса

Шевченка» Гусак Л. С., директор Березорудського народного краєзнавчого музею Гончар В. В., голова Бориспільської міської організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка Ковальчук А. А., члени Спілки письменників України Коломієць О. Р., Шпиталь І. Г. [1].

Круглий стіл «Не забудьте пом'янути» засвідчив актуальність творчості Шевченка в сучасному культурному просторі.

11 березня 2021 року відбувся круглий стіл «Постать Тараса Шевченка як чинник національної консолідації творчої та наукової еліти (до 160-річчя від дня смерті Т. Г. Шевченка)», який об'єднав представників різних наукових і музейних установ України та зарубіжжя. Високий рівень наукової репрезентації (доктори та кандидати наук, аспіранти) засвідчив зростання інституційної ваги заходів музею як платформи для професійного діалогу.

До програми круглого столу було включено 27 доповідей, що стосувалися постаті Т. Г. Шевченка, практик пошанування пам'яті поета, підходів та методів популяризації його творчості, збереження спадщини Кобзаря у музейних установах тощо. Загалом до участі заявилися 29 дослідників, з поміж яких 1 доктор наук, 11 кандидатів наук та 1 аспірант, що представляли 15 наукових та освітніх установ: Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав», Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (м. Київ), Національний музей Тараса Шевченка (м. Київ), Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка (м. Київ), ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Музей Т. Г. Шевченка у с. Мошни (відділ комунального закладу «Черкаський обласний краєзнавчий музей» Черкаської обласної ради), Державний історико-культурний заповідник «Межибіж» (смт. Меджибіж, Хмельницької обл.), Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка» (с. Шевченкове, Черкаської обл.), Бережанський краєзнавчий музей (м. Бережани, Тернопільська обл.), Музей Шевченка в Торонто (Канада), Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. І. Яворницького (м. Дніпро), Київський національний лінгвістичний університет (м. Київ), Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (м. Київ), Літературний музей Т. Г. Шевченка смт. Баришівка. Значна кількість доповідей і широка географія учасників засвідчили високий рівень інституційної взаємодії та зростання ролі музею як наукового центру [2].

18 грудня 2025 р. у НІЕЗ «Переяслав» відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Шевченків заповіт у соціо-культурному просторі: історія, сьогодення, майбутнє» (до 180-річчя написання поезії «Як умру, то поховайте...»). Організаторами конференції

були: Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав», Шевченківський національний заповідник (Канів), Варшавський університет (Польща), Інститут україністики Варшавського університету (Польща), Музей Тараса Шевченка в Торонто (Канада). Основними напрямками обговорення були: постать Тараса Шевченка в сучасному культурному просторі; збереження культурної та творчої спадщини Т. Г. Шевченка в музейних установах; Тарас Шевченко в суспільно-історичній парадигмі; феномен Тараса Шевченка в лінгвістичному та літературознавчому процесах; Тарас Шевченко: діалог через століття та кордони; вітчизняне шевченкознавство: мультидисциплінарність сучасних дискурсів [3].

У доповідях учасників було представлено різні аспекти дослідження творчості поета. Зокрема, проаналізовано педагогічний потенціал «Букваря Южнорусского» як інструменту національно орієнтованої освіти, розглянуто трансформацію інтерпретацій поезії «Заповіт» у сучасному медійному просторі, а також досліджено роль цього твору у пам'яттєвих практиках українського суспільства початку ХХ століття.

Філософські дослідження акцентували увагу на категоріях свободи, історичної пам'яті та відповідальності як ключових елементах шевченківського світогляду. Поезію «Заповіт» аналізували у контексті глобальних процесів – від націєтворення до медійної культури ХХІ століття. У цьому контексті творчість Шевченка постає як важливий чинник формування національної ідентичності та культурної самосвідомості.

Висновок: Аналіз діяльності музею свідчить, що організація наукових заходів сприяє не лише поглибленню досліджень, популяризації творчої спадщини поета серед широкої аудиторії, але й розширенню міждисциплінарних підходів і інтеграції української гуманітаристики у світовий науковий простір.

У наукових публікаціях, підготовлених за результатами конференцій і читань, організованих музеєм, порушуються питання літературознавчого аналізу, історико-культурного контексту, філософських інтерпретацій, а також проблеми національної ідентичності.

Діяльність музею підтверджує, що ефективна популяризація культурної спадщини можлива лише за умови поєднання наукового аналізу, освітніх практик і широкої суспільної комунікації. Творчість Тараса Шевченка при цьому залишається ключовим чинником формування національної ідентичності та духовної консолідації українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Демб'юцький С. С. Завершальний акорд свята. Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав». URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/792>. (дата звернення: 12.03.2026).

2. Нагайко К. М. Відбувся круглий стіл «Постать Тараса Шевченка як чинник національної консолідації (до 160-річчя від дня смерті Т. Г. Шевченка). Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав». URL: <https://www.niez.com.ua/events/scientific-events/2328>. (дата звернення:12.03.2026).

3. Нагайко К. М. У НІЕЗ «Переяслав» відбулася Міжнародна науково-практична конференція. Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав». URL: <https://www.niez.com.ua/events/scientific-events/3321>. (дата звернення:12.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-30>

Пстков С. В.,

доктор юридичних наук,

професор кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

**ПОЛІТИЧНА ІНСТРУМЕНТАЛІЗАЦІЯ БІОГРАФІЇ КНЯГИНИ
ОЛЬГИ В РОСІЙСЬКІЙ ТА РАДЯНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ:
ДЕКОНСТРУКЦІЯ «ПСКОВСЬКОЇ ВЕРСІЇ»
ПОХОДЖЕННЯ ПРАВИТЕЛЬКИ УКРАЇНИ-РУСИ**

Постать святої рівноапостольної княгині Ольги є однією з ключових у пантеоні києворуських правителів. Вона не лише першою серед володарів Київської Русі прийняла християнство, а й заклала адміністративні основи держави. Саме тому її біографія протягом століть ставала об'єктом маніпуляцій з боку ідеологів Московського царства, Російської імперії, а згодом і СРСР. Головною метою цих маніпуляцій було створення штучного генетичного та територіального зв'язку між Києвом і Москвою, де Псков виступав як «сполучна ланка», що виправдовувала експансію Москви на захід та південь.

Згідно з «Повістю минулих літ», Ольгу привезли Ігорю «з Пскова» (чи «Плескова»). Проте сучасні дослідники звертають увагу на кілька критичних суперечностей. Наприкінці IX – на початку X століття Псков був невеликим поселенням, яке навряд чи могло бути батьківщиною княгині такого статусу. Існує обґрунтована гіпотеза, що літописне «Плесков» насправді означало Пліску(тодішню столицю Болгарського царства). Це пояснює і її високу освіченість, і швидке прийняття християнства, і вибір імені для онука – Святослав (слов'янське ім'я, характерне